

י"ג באייר, התשפ"ו
30/04/2026
אסמכתא: 103785626
חוזר מס': 257/2026

לכבוד:
מנהלות האחיות בבתי החולים
מנהלות האחיות בקהילה ובריאות הציבור

נושא: אחריות משמרת במחלקות, מרפאות ויחידות טיפול באשפוז ובקהילה – עדכון 2026
חוזר זה מבטל ומעדכן את חוזר מינהל הסיעוד מס' 177/2021 בנושא "אחריות משמרת במחלקות, מרפאות ויחידות טיפול (כלליות ומיוחדות) באשפוז ובקהילה – עדכון"

רקע

מערכת הבריאות פועלת בסביבה קלינית דינמית ומשתנה, המאופיינת בעלייה במורכבות המטופלים, בריבוי מצבי חולי כרוניים ואקוטיים, בשימוש בטכנולוגיות מתקדמות ובצורך בקבלת החלטות קליניות בזמן אמת. במציאות זו, אחריות המשמרת מהווה רכיב מרכזי בהבטחת רצף טיפולי, בטיחות המטופל וניהול מושכל של המשאבים האנושיים והקליניים.

ספרות מקצועית ומחקרית עדכנית מצביעה באופן עקבי על קשר בין רמת ההכשרה, הכשירות והמנהיגות הקלינית של צוות האחיות לבין תוצאים קליניים, מדדי בטיחות ואיכות טיפול. נמצא כי נוכחות אחים ואחיות מוסמכים בעלי יכולת קבלת החלטות עצמאית, הערכה קלינית מתקדמת וניהול צוות בזמן אמת, תורמת להפחתת אירועים חריגים, לשיפור זיהוי מוקדם של הידרדרות קלינית ולחיזוק תרבות בטיחות (Aiken et al., 2017; WHO, 2021; ICN, 2021).

תפקיד אחראי/ת המשמרת הוא תפקיד קליני-ניהולי משולב הכולל קביעת סדרי עדיפויות, ניהול תמהיל כוח האדם, הנחיה ובקרה מקצועית, ניהול אירועים חריגים ותיאום רב-מקצועי. התאמת ההכשרה העל בסיסית של אחים ואחיות אחראי המשמרת לסוג היחידה ולמתאר הטיפולי היא תנאי לטיפול בטוח ואיכותי.

מטרות החוזר

1. עיגון תפקיד אחראי המשמרת כעמוד תווך בממשק שבין ניהול קליני, איכות ובטיחות המטופל ודרישת הלימה בין מורכבות היחידה לבין רמת ההכשרה והכשירות הנדרשת.
2. עדכון רשימת המחלקות, המרפאות ויחידות הטיפול באשפוז ובקהילה, המחייבות הכשרה על בסיסית כתנאי לאיש תפקיד אחריות משמרת.
3. הגדרת תקופת מעבר ליישום ההנחיה.

אחריות ליישום

מנהלי ומנהלות האחיות בכל מוסדות הרפואה באשפוז ובקהילה.

תקופת מעבר ותחולה

מחלקות יחידות ומרפאות שנכללו בחוזר מינהל הסיעוד מס' 177/2021

הוראות התחולה שנקבעו בחוזר נותרות בתוקפן במלואן, ללא שינוי.

מחלקות, יחידות ומרפאות הנוספות בעדכון זה - מסומנות בהדגשה בגוף המסמך

הוראות עדכון זה יחולו על מחלקות יחידות ומרפאות חדשות אלה בתום תקופת הערכות של 5 שנים החל מיום 1 למאי 2026 ועד 1 במאי 2031.

במהלך תקופת ההערכות, על הארגונים להיערך ליישום הדרישות: מינוי כוח אדם מתאים, השלמת הכשרות ותיעוד.

הרחבת מסלולי הכרה במחלקות יחידות ומרפאות בהן קיים סטנדרט אחריות משמרת

במחלקות יחידות ומרפאות בהן הורחבו אפשרויות ההכרה בהכשרה על בסיסית, אין שינוי בדרישת ההכשרה. העדכון מהווה הרחבה של מסלולי ההכרה בלבד, ואינו משנה את חובת העמידה בדרישות.

הגדרת תפקיד אחראי/ת משמרת

א. במתאר אשפוז וקהילה

אחראי/ת משמרת הם אח או אחות מוסמכים בעלי הכשרה על בסיסית אשר מחזיקים בסמכות המואצלת לניהול כולל של המחלקה, המרפאה או יחידת הטיפול במהלך משמרת מוגדרת. תפקיד זה כולל: ניהול כוח האדם, פיקוח על העשייה הקלינית, קבלת החלטות מקצועיות וניהוליות והפעלת גורמים רלבנטיים לפי הצורך.

אחים ואחיות אחראי משמרת פועלים מטעם אחות אחראית ובשמה ומהווים את הסמכות הבכירה במחלקה יחידה ומרפאה בשעות המשמרת.

ב. במתאר מרפאות ראשוניות בקופות החולים

במרפאות ראשוניות אחריות המשמרת מבוצעת לרוב על ידי אח או אחות אחראי המרפאה. ככל שצוות המרפאה מונה יותר משלושה אחים ואחיות, נדרש למנות אחראי/ת משמרת לשעות בהן מתבצעת פעילות מקצועית ללא נוכחות אחראי/ת המרפאה.

עיקרי ההנחיה:

1. הכשרה וכשירות

- אח או אחות בתפקיד אחראי או אחראית של מחלקה, מרפאה ויחידת טיפול יהיו בעלי הכשרה על בסיסית בתחום הרלוונטי
- אחראי/ת משמרת במחלקה, מרפאה או יחידת טיפול באשפוז ובקהילה יהיו בעלי הכשרה על בסיסית בתחום הרלוונטי
- בחדרי לידה יועסקו אך ורק מיילדות

- אחים ואחיות אחראי משמרת ישתתפו בתכנית הכשרה מוסדית ייעודית לביצוע אחריות משמרת כתנאי מקדים לביצוע אחריות משמרת
- כל ארגון יקבע את תמהיל ההכשרות העל בסיסיות הנוספות, בהתאם לצרכיו התפעוליים ולקריטריונים פנימיים
- הכשרה בהדרכה קלינית אינה מהווה תחליף להכשרה הנדרשת לביצוע אחריות משמרת ואינה מקנה כשירות לתפקיד

2. מינוי לתפקיד

- מינוי / ביטול מינוי לביצוע אחריות משמרת הינו בסמכות ובאחריות מנהל או מנהלת האחיות באשפוז ובקהילה או מי מטעמם
- המינוי יתועד בתיק האישי ויירשם כשלב בפיתוח המקצועי

3. תנאים מחייבים למינוי

- השתתפות מלאה בתכנית הכשרה מוסדית ייעודית לביצוע אחריות משמרת
- ביצוע הערכת עובד לקראת המינוי הכוללת: הערכת ידע ומיומנויות רלבנטיות, מיומנויות ניהוליות, תקשורת בין אישית ויכולת התמודדות עם מצבים משתנים

4. הערכה שוטפת

- אחת לשנה תבוצע הערכה מתועדת ייעודית לבחינת תפקוד אחראי/ת המשמרת
- בהתאמה להערכה, המינוי יחודש לתקופה של שנה קלנדרית נוספת

5. סמכויות ותחומי אחריות

אחראי/ת המשמרת מהווים משאב ידע ומקור סמכות מקצועי וניהולי בעת המשמרת - הן לאנשי הצוות והן למטופלים ולבני המשפחה / אחרים משמעותיים שלהם. במהלך המשמרת, במידת הצורך, יתייעצו עם מנהל/ת רפואיים, אח או אחות אחראית או גורם מוסמך בארגון

ידע ומיומנות נדרשים

- שליטה במצבים קליניים שכיחים וקריטיים בתחום הרלבנטי
- עקרונות טיפול תרופתי ובטיחותו
- הכרת הנחיות רגולטוריות ונהלים מוסדיים
- נהלי שמירה על בטיחות המטופל, ניהול דווח אירועים חריגים
- זכויות המטופל
- מוכנות לחירום וניהול על פי תרחיש החירום

- יכולת קבלת החלטות בזמן אמת
- תקשורת בין אישית, הנעה והובלת צוות
- ניהול קונפליקטים
- ראייה מערכתית

ניהול קליני

- קביעת סדרי עדיפויות ופתרון בעיות בהתאמה למצבים משתנים במשמרת
- בקרת איכות וטיפול בטוח בהתאם לנהלים
- ריכוז מידע על כלל המטופלים לרבות שינויים במצבם והבטחת איכות הטיפול בהם
- שמירה על רצף הטיפול הכולל: תיאום העברות בין יחידות, ויסות קבלות ושחרורים

ניהול צוות

- הפקדת הצוות לטיפול במטופלים על פי מורכבות מצבם הרפואי והרגשי ולפי כשירות הצוות
- הדרכה וייעוץ לצוות
- הנחייה ופיקוח על תיעוד ודיווח ברשומה הרפואית
- הנחייה ובקרה של העשייה המקצועית על פי נהלים וסטנדרטים מקצועיים
- ניהול שגרות וניהול מענה למצבים משתנים
- ניהול אירוע חריג
- דאגה לרווחת הצוות במהלך המשמרת
- על פי הצורך, התייעצות ושיתוף פעולה עם אנשי צוות נוספים כגון: רופא תורן, רופא כונן, אחות מנהלת תורנית, אחות כוננת, יועצים, צוות רב מקצועי, אנשי ביטחון

ניהול משאבים

- אישור וניהול מלאי סמים מסוכנים
- בדיקת כמות ותקינות מכשור רפואי
- ניהול מלאי שוטף ושימוש מושכל בצידוד
- שמירה על מוכנות ציוד לשעת חירום

6. אחריות משמרת במתאר אשפוז

הכשרות על בסיסיות הנדרשות לאחר/ית משמרת במחלקות, מרפאות ויחידות טיפול במתאר אשפוז

מתאר	מחלקות / יחידות טיפול -	הכשרה על בסיסית נדרשת
רפואה דחופה	מחלקה לרפואה דחופה מבוגרים	רפואה דחופה
	מחלקה לרפואה דחופה ילדים	רפואה דחופה טיפול נמרץ ילדים / פ.י.ת.י פגים
	מחלקה לרפואה דחופה נשים	רפואה דחופה מיילדות
טיפול נמרץ	טיפול נמרץ כללי טיפול נמרץ ניתוחי חזה ולב טיפול נמרץ לב יחידות ביניים בטיפול נמרץ יחידת צנתורים יחידת כוויות יחידת השתלות איברים ט.נ. כלי דם	טיפול נמרץ משולב
	טיפול נמרץ משולב נירוכירורגי	טיפול נמרץ משולב שבץ מוחי
	יחידת טראומה	טיפול נמרץ משולב שבץ מוחי רפואה דחופה
	ט.נ. פגים	טיפול נמרץ פגים / פ.י.ת.י
	ט.נ. ילדים	טיפול נמרץ ילדים / פ.י.ת.י
	ט.נ. לב ילדים	טיפול נמרץ ילדים / פ.י.ת.י
	יחידת שבץ מוחי STROKE	שבץ מוחי טיפול נמרץ משולב - ניתן לשלב עד להיקף של 50% לכל היותר
	קרדיולוגיה	טיפול נמרץ משולב אי ספיקת לב
	יחידות לטיפול מוגבר במחלקות פנימיות	טיפול נמרץ משולב שבץ מוחי גריאטריה / טיפול בחולה המוגבר אי ספיקת לב
	יחידות לטיפול מוגבר מחלקות כירורגיות	טיפול נמרץ משולב שבץ מוחי גריאטריה / טיפול בחולה המוגבר אי ספיקת לב
יחידות דיאליזה	המו דיאליזה דיאליזה פריטוניאלית	נפרולוגיה
פסיכיאטריה בריאות הנפש	מחלקה מרפאה לבריאות הנפש	פסיכיאטריה
מחלקות ייעודיות	כירורגיה כללית כירורגיה פלסטית כירורגיה פה ולסת אף אוזן וגרון אורטופדיה אורולוגיה עיניים	טיפול נמרץ משולב רפואה דחופה שבץ מוחי גריאטריה / טיפול בחולה המוגבר אי ספיקת לב נפרולוגיה פצע וסטומה סוכרת מניעת זיהומים

מתאר	מחלקות / יחידות טיפול -	הכשרה על בסיסית נדרשת
	נשים	כל הקורסים הרלבנטיים למחלקות כלליות אונקולוגיה מיילדות
	פנימית	טיפול נמרץ משולב רפואה דחופה שבץ מוחי גריאטריה / טיפול בחולה המוגבר אי ספיקת לב נפרולוגיה פצע וסטומה סוכרת מניעת זיהומים אונקולוגיה
	קרדיולוגיה ללא טיפול מוגבר	טיפול נמרץ משולב רפואה דחופה שבץ מוחי גריאטריה / טיפול בחולה המוגבר אי ספיקת לב
	ניירולוגיה	טיפול נמרץ משולב שבץ מוחי רפואה דחופה גריאטריה / טיפול בחולה המוגבר סוכרת מניעת זיהומים שיקום
	עור ומין	פצע וסטומה טיפול נמרץ משולב סוכרת מניעת זיהומים גריאטריה / טיפול בחולה המוגבר
	ילדים	טיפול נמרץ ילדים טיפול נמרץ פגים / פ.י.ת.י. אונקולוגיה פצע וסטומה רפואה דחופה סוכרת מניעת זיהומים ייעוץ שינה ייעוץ פעילות גופנית ייעוץ הנקה נפרולוגיה גסטרו
אונקולוגיה מבוגרים וילדים	מחלקה אונקולוגית מבוגרים צעירים חולי סרטן אשפוז יום ומרפאות אונקולוגיות והמטואונקולוגיות מרפאת מחלימים	אונקולוגיה טיפול נמרץ משולב - ניתן לשלב עד להיקף של 20% לכל היותר בילדים - טיפול נמרץ ילדים/פ.י.ת.י - ניתן לשלב עד להיקף של 20% לכל היותר
	מחלקה המטואונקולוגית השתלות מח עצם ומכון המטואונקולוגי – מבוגרים	אונקולוגיה טיפול נמרץ משולב

מתאר	מחלקות / יחידות טיפול -	הכשרה על בסיסית נדרשת
	מחלקה המטואונקולוגית השתלות מח עצם ומכון המטואונקולוגי - ילדים	אונקולוגיה טיפול נמרץ ילדים / פ.י.ת.י
מכון אונקולוגי	כמותרפיה אימונותרפיה טיפולים ביולוגיים, מכון קרינה רדיותרפיה ברכי תרפיה CAR-T	אונקולוגיה
יחידות הוספיס	יחידת הוספיס מבוגרים יחידה לטיפול תומך	כל הקורסים העל בסיסיים
	יחידת הוספיס ילדים יחידה לטיפול תומך	כל הקורסים העל בסיסיים
יחידות ניטור והדמייה	יחידה לניטור EEG	טיפול נמרץ משולב שבץ מוחי בילדים - טיפול נמרץ ילדים / פ.י.ת.י
	מכון דימות בו מתבצעים צנתורים מוחיים / כלי דם	טיפול נמרץ משולב רפואה דחופה שבץ מוחי אי ספיקת לב חדר ניתוח
שיקום	שיקום נוירולוגי שיקום אורתופדי שיקום נפגעי ראש שיקום אונקולוגי	שיקום גריאטריה / טיפול מוגבר טיפול בחולה המוגבר שבץ מוחי אונקולוגיה טיפול נמרץ משולב - ניתן לשלב עד להיקף של 50% לכל היותר
	שיקום נשימתי	טיפול נמרץ משולב רפואה דחופה שיקום גריאטריה / טיפול בחולה המוגבר אי ספיקת לב שבץ
	שיקום נשימתי ילדים	טיפול נמרץ ילדים / פ.י.ת.י רפואה דחופה שיקום
	שיקום ילדים	שיקום אונקולוגיה טיפול נמרץ ילדים / פ.י.ת.י - ניתן לשלב עד להיקף של 50% לכל היותר
	חדר ניתוח	חדר ניתוח
חדר ניתוח	התאוששות/ התעוררות	טיפול נמרץ משולב שבץ מוחי טיפול נמרץ ילדים רפואה דחופה
	חדר לידה	מיילדות
מיילדות	מחלקת הריון בסיכון גבוה	מיילדות
	מחלקות / יחידות הנקה ייעודיות במערך האשפוז	ייעוץ הנקה מניעת תחלואה קידום בריאות וייעוץ הנקה
	מחלקות יולדות	כל הקורסים העל בסיסיים

מתאר	מחלקות / יחידות טיפול -	הכשרה על בסיסית נדרשת
	מחלקות אם – יילוד Baby friendly hospital	מיילדות מניעת תחלואה קידום בריאות וייעוץ הנקה ייעוץ שינה רפואה דחופה ייעוץ הנקה טיפול נמרץ פגים / פ.י.ת.י
יחידות IVF	יחידות IVF	פוריות
גריאטריה / טיפול מוגבר	מחלקות גריאטריה / טיפול מוגבר פעילה : גריאטריה / טיפול מוגבר אקוטית ותת אקוטית סיעוד מורכב תומך גריאטריה / טיפול מוגבר שיקומית מרפאות גריאטריות	טיפול נמרץ משולב רפואה דחופה שבץ מוחי גריאטריה / טיפול מוגבר שיקום אי ספיקת לב נפרולוגיה פצע וסטומה סוכרת מניעת זיהומים אונקולוגיה פסיכיאטריה אי ספיקת לב סוכרת
הנשמה ממושכת	הנשמה ממושכת מבוגרים	טיפול נמרץ משולב גריאטריה / טיפול בחולה המוגבר רפואה דחופה שבץ מוחי
	הנשמה ממושכת ילדים	טיפול נמרץ פגים / פ.י.ת.י טיפול נמרץ ילדים שיקום רפואה דחופה טיפול נמרץ מבוגרים

7. אחריות משמרת מערך אמבולטורי וקהילה

הכשרות על בסיסיות הנדרשות לאחראי משמרת במחלקות, מרפאות ויחידות טיפול במערך האמבולטורי של בתי החולים ובקהילה

מתאר	מחלקות, מרפאות ויחידות טיפול מיוחדות	הכשרה על בסיסית נדרשת
רפואה דחופה	מוקד לרפואה דחופה בקהילה	רפואה דחופה רפואה ראשונית ורישום מרשמי המשך טיפול נמרץ משולב
מרפאה ראשונית	מרפאה ראשונית בקהילה	רפואה ראשונית ורישום מרשמי המשך מניעת תחלואה, קידום בריאות וייעוץ הנקה גריאטריה / טיפול מוגבר סוכרת רפואה דחופה פצעים וסטומה אונקולוגיה טיפול נמרץ משולב שבץ מוחי אי ספיקת לב

מתאר	מחלקות, מרפאות ויחידות טיפול מיוחדות	הכשרה על בסיסית נדרשת
מרפאות ילדים	מרכז לבריאות הילד	רפואה ראשונית ורישום מרשמי המשך מניעת תחלואה, קידום בריאות וייעוץ הנקה טיפול נמרץ פגים טיפול נמרץ ילדים / פ.י.ת.י פצעים וסטומה מניעת זיהומים סוכרת ייעוץ פעילות גופנית רפואה דחופה בריאות הנפש שיקום גסטרו
דיאליזה	מכון המודיאליזה ודיאליזה פריטונאלית	נפרולוגיה
קרדילוגיה	מכון הלב שיקום הלב מיפוי לב אי ספיקת לב	טיפול נמרץ משולב אי ספיקת לב שיקום שבץ מוחי רפואה דחופה ייעוץ פעילות גופנית
גסטרואנטרולוגיה	מכון גסטרו מבוגרים וילדים	גסטרו
הוספיס / טיפול תומך	יחידת הוספיס מבוגרים	כל הקורסים העל בסיסיים
בריאות הנפש	יחידות הוספיס ילדים מרפאות/ מחלקות/ יחידות טיפול בבריאות הנפש מבוגרים וילדים	כל הקורסים העל בסיסיים בריאות הנפש
גריאטריה / טיפול מוגבר	מרפאות גריאטריות	גריאטריה / טיפול בחולה המוגבר טיפול בחולה המוגבר שיקום שבץ מוחי טיפול נמרץ משולב מניעת זיהומים אי ספיקת לב סוכרת
	הנשמה ממושכת	טיפול נמרץ משולב גריאטריה / טיפול בחולה המוגבר רפואה דחופה שבץ מוחי
מרפאות מקצועיות בבי"ח במערך האמבולטורי ובקהילה	מכון/ מרפאה לטיפול בסוכרת מבוגרים וילדים	סוכרת
	מרפאת פצע/ סטומה מבוגרים וילדים	פצעים וסטומה
	מכונים/ מרפאות לבריאות האישה	מיילדות ייעוץ הנקה פוריות מניעת תחלואה, קידום בריאות וייעוץ הנקה רפואה ראשונית ורישום מרשמי המשך
	יחידות IVF	פוריות

מתאר	מחלקות, מרפאות ויחידות טיפול מיוחדות	הכשרה על בסיסית נדרשת
חדר ניתוח אמבולטורי	חדר ניתוח	חדר ניתוח
יחידות להמשך טיפול בקהילה טיפול בית	יחידות להמשך טיפול בקהילה טיפול בית	כל הקורסים העל בסיסיים
בריאות הציבור	תחנה לבריאות המשפחה טיפת חלב	מניעת תחלואה, קידום בריאות וייעוץ הנקה מניעת תחלואה וקידום בריאות ייעוץ הנקה מיילדות טיפול נמרץ פגים טיפול נמרץ ילדים / פ.י.ת.י

ב ב ר כ ה,

ד"ר שושי גולדברג
 אחות ראשית ארצית
 וראשת מינהל האחיות

רשימת תפוצה:

המנהל הכללי
 המשנה למנהל הכללי
 הנהלה מורחבת
 יו"ר הסתדרות האחים והאחיות בישראל
 מנהלי בתי חולים
 מנהלי אגפים רפואיים בקופות החולים
 מנהלי מחוזות
 קרפ"ר – צה"ל
 קרפ"ר – שירות בתי הסוהר
 קרפ"ר – משטרת ישראל
 ראשי חוג לאחיות
 מנהלות בתי ספר לאחיות